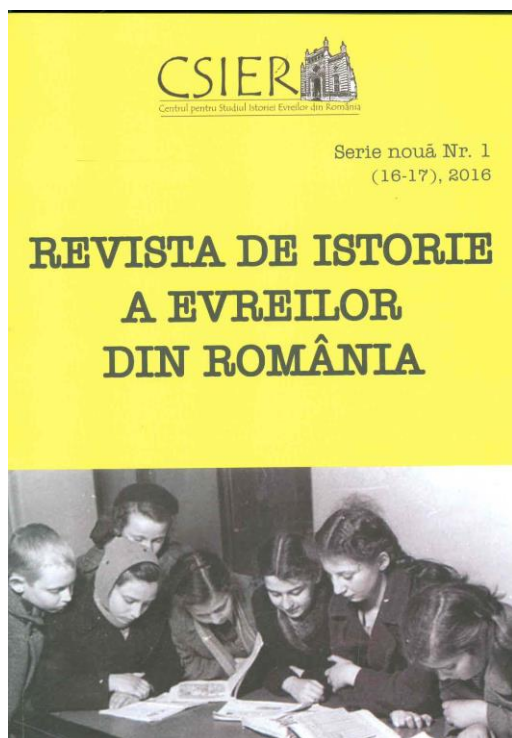

Revista de Istorie a Evreilor din România, serie nouă, nr. 1 (16-17), 2016, editor Natalia Lazăr, Federația Comunităților Evreiești din România, Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România, Editura Hasefer, București, 2016, 442 p.

Înființat în urmă cu mai bine de 40 de ani, Centrul pentru Studiul Istoriei Evreilor din România își desfășoară activitatea pe mai multe planuri, având ca scop cercetarea istoriei comunității evreiești. Astfel, încă de la început, pe lângă studiul în arhive și biblioteci, pentru strângerea de materiale, se acționează și în direcția formării unei arhive de istorie orală și a unei biblioteci proprii. Se inaugurează, la doar un an de la înființare, un Muzeu al Obștii Evreilor din România. Se efectuează, de asemenea, mai multe săpături arheologice pentru descoperirea unor atrocități comise în timpul

prigoanei declanșate în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.

Centrul organizează conferințe și expoziții, având colaborări cu diferite institute internaționale. Un alt rezultat al muncii asidue depuse de cercetătorii și colaboratorii C.S.I.E.R. îl reprezintă numeroasele lucrări care oglindesc diferite aspecte ale comunității evreiești în contextul românesc. Pentru editarea acestora și nu numai, în 1990 se înființează Editura Hasefer, binecunoscută în peisajul literar românesc prin titlurile tipărite din literatură, artă, filosofie, istorie.

Alături de culegeri de documente, monografii și studii redactate de Centru, între 1997 și 2012 este editat și periodicul institutului, care, sub denumirea de *Buletinul Centrului, Muzeului și Arhivei Istorice a Evreilor din România*, continuă *Buletinul Bibliotecii, Muzeului și Arhivei Istorice a*

Templului Coral din București, apărut, timp de câțiva ani, în deceniile patru și cinci ale secolului trecut. Începând cu anul 2016, propunându-și o apariție anuală, *Revista de Istorie a Evreilor din România* revine, într-o formă îmbunătățită, cu un colegiu editorial care cuprinde atât personalități din principalele centre universitare din țară: București, Cluj, Iași, cât și din Marea Britanie și Statele Unite. De altfel, din cele 31 de lucrări, aproape o treime sunt editate în limbi de circulație internațională (nouă în limba engleză și una în limba franceză), facilitând considerabil expunerea pe plan internațional. Publicația beneficiază, de asemenea, de sumar, cuvinte-cheie și rezumate ale studiilor în limba engleză.

Numărând 442 de pagini, *Revista* se impune dintru început. Editorul acestui număr este dr. Natalia Lazăr, șeful compartimentului Cercetare și Proiecte. Colegiul de redacție este coordonat de Adrian Cioflâncă, directorul C.S.I.E.R., care, în cadrul secțiunii introductive, cu *Schiță pentru o istorie a Centrului pentru Studiul Evreilor din România*, înfățișează traseul parcurs și etapele principale ale activității, de la înființare până în prezent. Restul de șase secțiuni acoperă o plajă largă de interes privitoare la comunitatea evreiască.

În capitolul *Emancipare și identități multiple*, Lya Benjamin, cu *Problematika emancipării în scrierile unor conducători spirituali ai evreimii române în a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, prezintă diferite considerații aparținând unor vârfuri ale intelectualității evreiești, precum și argumentele divergente ale acestora în privința necesității modificării statutului și percepției minorității, în cadrul politic al epocii. Ildiko Galeru, prin *Evreii din România între emancipare și integrare: soluții, dileme, incertitudini*, descrie evoluția ideii de comunitate evreiască în provinciile românești, confruntarea dintre spiritul conservator și curentul modernist.

Attila Gidó se referă la *calea* comunității din Transilvania, la adoptarea maghiarismului, românismului, ce capătă anvergură după cedarea teritorială, sau sionismului, în lucrarea *Identitatea evreilor ardeleni în perioada interbelică*. Camelia Crăciun restrânge aria cercetată la *Bucureștiul interbelic, centru emergent de cultură idiș*, studiind factorii care favorizează transformarea capitalei într-un focar de cultură în viața comunității. Bogdan Ciurezu supune atenției problema sionistă în perioada interbelică, controversese din jurul emigrării în Palestina sau a acceptării situației din țară, apelând la opiniile unor cunoscuți autori de origine evreiască. Lucrarea sa se intitulează *Zionism in the writings of the*

Romanian Jews authors in the Interwar. Case study – E. Dorian, M. Sebastian, U. Benador and I. Peltz.

Dana Ionescu, prin „*Dans le même bateau*”. *Périple mouvementés*, continuă aceeași linie, a emigrării, cu un studiu de caz, în Canada de data aceasta, punând accentul pe teritoriile francofone, plecând din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, trecând prin cel de-al Doilea Război Mondial și ajungând până în 1965, observând și relațiile care s-au stabilit cu societatea canadiană, în special cu biserica catolică.

Instituțiile evreiești în sfera publică încep cu lucrarea lui Liviu Rotman, *From „Kehillah” to Jewish Society*, care creionează schimbările survenite în comunitatea tradițională, ca urmare a creării și modernizării statului român. Anca Tudorancea (Ciuciu), în studiul său *Școala și ciocanul. Prima școală evreiască de meserii din București*, arată modul în care a încercat forța de muncă evreiască să se adapteze contextului social și să se pregătească pentru integrarea în societate. Andreea Toma, prezentând *Revista „Sfetnicul mamelor” – micromonografie*, încearcă să sondeze un subiect aparte, rolul femeii în societatea evreiască, prin intermediul studierii unei publicații editate de femei la începutul secolului trecut. Cristina Toma descrie „cea mai frumoasă sinagogă din Europa Răsăriteană”, *Cahal Grande și slujitorii ei*, aparținând comunității sefarde din București. Lucian-Zeev Herșcovici se apleacă asupra modului în care era prezentată istoria evreilor, conform cu propaganda oficială, în *Apologetics and the Search for Roots: The Jewish Past in Romania as Presented in „Revista Cultului Mozaic”, 1956-1976*. Anul 1969 este descris de către istoricul Florin Stan, prin prisma celor mai importante momente economice, politice și culturale, în *Cronologia relațiilor bilaterale Romania – Israel (1969)*.

Chestiunea evreiască în cheie academică: emancipare și drept de proprietate deschid *Spectrele antisemitismului*. Liviu Neagoe tratează drepturile comunității în a doua parte a secolului al XIX-lea, comentând modificarea, în anul 1879, a articolului 7 din Constituția de la 1866. Lucian Nastasă-Kovács, în *Preludii ale Holocaustului. Congresele studențești antisemite din anii '20*, detaliază cadrul în care s-au născut și au proliferat mișcările radicale de dreapta, precum și relația dintre diferitele grupări.

Gheorghe Onișoru oferă *Considerații privind politica antisemită a guvernului Goga-Cuza*, scoțând în evidență măsurile adoptate de acesta în timpul celor 40 de zile cât s-a menținut la putere, fiind precursorul regimului personal al regelui Carol al II-lea. *Reaction of Converted Jews and Their Families to Anti-Semitic Laws: Romania, 1940-1942* ne arată

relația comunității cu biserica în timpul războiului și atitudinea evreilor convertiți, un adevărat test al caracterului, Ion Popa susținând afirmațiile cu citate din diferite petiții.

Vlad Solomon deschide capitolul ce privește *Holocaustul și urmările sale* printr-un studiu de caz: *Marcel Iancu – mărturie despre Pogromul din București*. Lucrarea are la bază manuscrisul artistului, care a trăit experiența Rebeliunii Legionare din zilele de 21-23 ianuarie 1941. Veronica Rozenberg aduce în lumină istoria tatălui, Albert Rosinger, prin *Wapniarka – o republică totalitară în miniatură (1941-1944)*, unde acesta povestește internarea sa în lagărul de la Târgu Jiu (1941-1942), apoi în lagărul Wapniarka, din Transnistria (1942-1944). Marius Popescu o înfățișează pe *Eva Heyman – destinul unui copil în timpul Holocaustului*, cu fragmente din jurnal, care descriu viața evreilor aflați în nordul Transilvaniei, cedat Ungariei în urma Dictatului de la Viena.

Adrian Cioflâncă prezintă *Erasing Memory. The destruction of Old Jewish Cemeteries in Bucharest and Iași during Ion Antonescu's Regime*. Cum se desprinde din titlu, lucrarea analizează motivele care au stat la baza dezafectării a două dintre cele mai vechi cimitire din țară, cel de pe strada Sevastopol din București, în vara anului 1942, și a cimitirului Ciurchi din Iași, în anul următor. Emanuel Bălan scrie despre *Evreii din Târgu Neamț în timpul dictaturii Antonescu, septembrie 1940-august 1941*, despre obligațiile ce constau în taxe și în muncă în folosul comunității, despre deportări în Transnistria și evacuarea la Buhuși a întregii comunități. *Holocaust Survivors and Soviet Policies in Postwar Chernivtsi, 1944-1946* sunt creionate de către Natalya Lazar, încercându-se descrierea experienței schimbării de regim într-un oraș de graniță.

Capitolul *Prezența Organizației Joint în România* debutează cu *Joint Distribution Comitee's Early Stages in Romania: (1916-1921)*, în care editorul revistei, Natalia Lazăr, evocă, pe baza unor noi documente descoperite în arhivele din New York ale Comitetului, unele aspecte mai puțin cunoscute din activitatea timpurie desfășurată în România. Mikhail Mitsel cercetează *Jewish Life in Eastern Europe Before the Holocaust Through the Eyes of the JDC Photographer Herbert J. Seligmann*. Jurnalul său, privitor la călătoria efectuată, în 1936, în Europa de Est, a putut fi reconstituit și înfățișat publicului, împreună cu imagini inedite. Fost director zonal pentru România, între 1988-2006, Zvi Feine revine în actualitate cu *Joint Distribution Comitee's Activities in Romania: Before and After the Revolution*. Din această postură, încearcă să descrie

preocupările Comitetului și modificările survenite în programele sale, ca urmare a definirii noului cadru politic.

Ultimul capitol, intitulat *Recenzii*, începe cu descrierea, de către Liviu Beriș, a cărții *Munca Obligatorie a Evreilor din România (1940-1944). Documente*, editată de Ana Bărbulescu, Alexandru Florian, Alexandru Climescu, Laura Climescu (eds.), având o prefață de Paul A. Shapiro, Editura Institutului Național pentru Studierea Holocaustului din România „Elie Wiesel”, Iasi, Editura Polirom, 2013, 562 pp. A doua prezentare îi aparține lui Liviu Rotman și se referă la *Pogromul itinerant sau Decembrie antisemit. Oradea, decembrie 1927*, un volum îngrijit de Lucian Nastasă-Kovács, având un cuvânt înainte de Alexandru Florian, București, Editura Curtea Veche, 2014, 471 pp.

Gabriela Bădescu înfățișează *Viitorul amintirii și Holocaustul*, de Geoffrey Hartman și Aleida Assmann, în traducerea lui Francisca Solomon, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, 209 pp, pentru ca această secțiune să fie încheiată de Lya Benjamin, răsfoind *The Romanian Kehillah: The Pulse, Character, and History of the Jewish Community in Romania*, lucrare scrisă de Liviu Rotman și tradusă de George Weiner, The Goldstein-Goren Diaspora Research Center, Tel Aviv University, 2015, 259 pp.

Bine structurată, *Revista de Istorie a Evreilor din România* beneficiază de o participare internațională, autorii, de o reală valoare, prezentându-se cititorului în ultimele file. Conținând mai multe imagini și texte inedite, studiile reflectă o documentare temeinică și o putere de analiză demnă de apreciat. Suntem convinși că aparițiile ulterioare ale *Revistei* vor confirma linia trasată de acest număr și vor consolida locul merituos pe care se situează astăzi.

Theodor BĂRBULESCU